

**ЎЗБЕКСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЖОҚАРЫ ҲАМ ОРТА АРНАЎЛЫ БИЛИМЛЕНДИРИЎ
МИНИСТРЛИГИ**

**ӘЖИНИЯЗ АТЫНДАҒЫ НӨКИС МӘМЛЕКЕТЛИК ПЕДАГОГИКАЛЫҚ
ИНСТИТУТЫ**

**«Баслаўыш тәлимди модернизациялаў процесслери: машқалалар ҳәм
шешимлер» атамасындағы
Республикалық илимий-теориялық
конференция**

МАТЕРИАЛЛАРЫ

**«Бошланғич таълимни модернизациялаш жараёнлари: муаммолар ва
ечимлар» мавзусидаги
Республика миқёсида илмий-назарий
анжуман**

МАТЕРИАЛЛАРИ

МАТЕРИАЛЫ

**Республиканской научно-теоретической конференций на тему
«Процессы модернизации начального образования: проблемы и
решения».**

2-СЕКЦИЯ

НӨКИС-2019

миллатимиз тажрибасидан ўтган ва муҳим аҳамиятга эга белги сифатида баҳоланиши мумкин.

Адабиётлар:

1. Имомов К., Мирзаев Т., Саримсоқов Б., Сафаров О. Ўзбек халқ оғзаки поэтик ижоди. – Т.: Ўқитувчи, 1990. – Б. 4-14.
2. Холмирзаева С.Ш. Ўзбек халқ эпосидаги бадиий шартлиликнинг ўзига хос хусусиятлари. Филол. фанлари номзоди ... дисс. – Т., 1990.
3. Имомов К., Мирзаев Т., Саримсоқов Б., Сафаров О. Ўзбек халқ оғзаки поэтик ижоди. - Т.: Ўқитувчи, 1990. – Б. 43-56..
4. Саримсоқов Б. Ўзбек фольклорининг тарихий тараққиёти (қадимги давр фольклори) / Ўзбек фольклори очерклари. 1-том. - Т.: Фан, 1988. – Б. 25-35.
5. “Авесто” тарихий-адабий ёдгорлик. - Т.: Шарқ НМАК, 2001.

«MOODLE LMS» МАСОФАВИЙ ЎҚИТИШ ТИЗИМИДАН ТАЛАБАЛАР МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ

Байдуллаев Абдурахмон Серикович

*Тошкент фармацевтика институти, Физика,
математика ва АТ кафедраси катта ўқитувчиси,*

Рахманова Азизахон Абдугафуровна

М.Улугбек номидаги ЎзМУ таянч докторанти.

Жаҳоннинг барча олий таълим муассасаларида олий таълим сифати, яъни сифатли кадрлар тайёрлаш ҳамма вақт ҳам долзарб масала бўлиб келган ва шундай бўлиб қолади. Сифат масаласи, айниқса, XX асрнинг охири ва XXI асрнинг бошларида яна ҳам муҳим аҳамият касб этмоқда.

Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисидаги” қонуни ва “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури”да кўзда тутилган замонавий етук кадрларни тайёрлашда ўқув жараёнига ахборот технологияларини кенг қўллашни тақозо этади. Ҳозирги даврда жадал суръатлар билан ривожланиб бораётган жамият учун таълим – энг муҳим жараёнлардан бири ҳисобланади. Халқнинг фаровон турмуш тарзи таълимнинг нечоғли сифатли ва самарадорлигига боғлиқ.

Ҳозирги мураккаб иқтисодий вазиятда халқ хўжалигининг барча соҳаларида юқори малакали кадрларни кўпайтириш жуда муҳим ҳисобланади. Кадрлар тайёрлаш Миллий дастурида ёшларни юксак ахлоқли, маънавиятли ва маърифатли, меҳнатга виждонан муносабатда бўлишга, жамият ва оиласи олдида ўз маъсулиятини чуқур англаб етувчи, рақобатбардош, малакали мутахассис қилиб тайёрлаш ва тарбиялаш вазифаларни ҳал этиш учун замонавий педагогик ва ахборот-коммуникация технологияларидан кенг фойдаланиш, таълимни оптималлаштириш, инсонпарварлаштириш ва инновацион методлар асосида ўқув жараёнини ташкил этиш, бошқариш ва назорат қилиш долзарб ҳисобланади.[1]

Ҳозирги кунда талабалар тез, кўп, ишонарли маълумотларга эга бўлишлари ва ўзлари мустақил билим олишлари учун кенг имкониятлар яратилмоқда. Шулар жумласидан, электрон мажмуалар талабалар учун фанга

оид бўлган муҳим маълумотларни исталган масофадан ўз имкониятларидан келиб чиққан ҳолда фойдаланишлари мумкин.[2]

Ўқув материаллари турлари. Moodle тизимида ўқитишда қуйидаги ўқув материалларидан фойдаланилади:

- дарсликлар (модул),
- аудио, видеоматериаллар,
- электрон ва мултимедиа дарсликлари,
- on-line курслари.

Очиқ кодли «MoodleLMS» дастурий комплекси Интернет тармоғидан фойдаланиб, таълим жараёнини бошқариш учун махсус яратилган (Learning management system – LMS) тизим ҳисобланади.

MoodleLMS тизими асосида электрон мажмуанинг асосий вазифаси профессор-ўқитувчи ҳамда талаба ўртасидаги турли хил электрон ресурслар алмашилиш, мажмуага вазифа ва масалаларни жойлаштириш орқали таълим бериш самарасини оширишдир.[3, 6-34 бетлар]

Тизимда ишлаш учун, MySQL маълумотлар базасини бошқариш тизими (МББТ) ҳаракатини қўллайдиган ва PHP препроцессорли ҳар қандай платформада ишлаш қобилиятига эга бўлган сервердан фойдаланиш зарурдир.

Тизимни жойлаштириш (Сервер конфигурацияси ва дастурий таъминотини қўшган ҳолда) бир неча кунда амалга оширилади. Ундан сўнг шахсий таълим структурасини таркиб топтириш мумкин.

MoodleLMS тизими асосида яратилган электрон мажмуанинг афзалликлари қуйидагилардан иборат:

Талабалар ушбу блокка ташриф буюриб, керакли бўлган маълумотларни олдиндан юклаб олиш ва мустақил таълим олиш имкониятига эга бўлади.

✓ Профессор-ўқитувчи тизимга қўшимчалар киритиш, тегишли материаллар қўйиш, муҳим эълон ва баҳолаш натижаларини жойлаштириб бориши каби оператив ўзгартиришларни амалга ошириш имкониятига эга бўлади.

✓ Профессор-ўқитувчилар ўз педогогик усулларини намоён эта олишига кенгроқ имконият юзага келади, мултимедиа ресурсларини тўғридан-тўғри жойлаштириш мумкин ва энг муҳими, профессор-ўқитувчининг тизим материаллари сифатини таъминлашдаги масъулияти ошади.

✓ Талабаларга масофада туриб маълумотларни олиш имконияти юзага келади ва қоғоз сарфи камаяди.

MoodleLMS тизимида ҳар қандай таълим функцияларини амалга ошириш учун 20 тадан ортиқ курс элементларидан фойдаланиш учун кенг имкониятлар яратилган, ҳусусан:[4]

- таълим олувчига ҳар қандай кўринишда (текст, файл ва ҳк..) жавобларни жўнатиш имконини берувчи топшириқлар;
- бошқаришнинг кенг имкониятларини кўриб чиқиш учун форумлар;
- чатлар;

- Gift и HotPot форматларини ўз ичига олган, тестларни тайёрлашнинг ҳар қандай тизимидаги топшириқларни қабул қилиш имконинини берувчи тест тизимлари;
- ўқув курсларини бошқариш тизими (мавзулар сони, структураси, календарь график ва б.)
- йил давомида ҳамма категориядаги фойдаланувчиларнинг логинларини сақлаб, ҳаракатларни ҳисобга олиш тизими;
- ҳар хил категориядаги фойдаланувчиларнинг кириш ҳуқуқларини чеклаш ва функцияларни тақсимлашни таъминловчи авторизация ва муаллифлаштириш тизими;
- хабарлар алмашиш тизимини ривожлантириш ва х.к.

Тошкент фармацевтика институтининг барча йўналишлари бўйича институт MoodleLMS ўқитиш тизими асосида яратилган «Фармацевтикада ахборот технологиялари» курсининг ўқув маълумотлари билан таъминланганлик даражаси.

№	Кўрсаткич номи	Сони
1	Moodle тизимида ўқув-услубий таъминоти	90 %
2	Таълим жараёнида Moodle тизимидан фойдаланиш	95 %
3	Moodle тизимида топшириқ ва машқларни бажариш сифати	+
4	Moodle тизимида мустақил ишларни топшириш	+
5	Талабалар томонидан топширилган мустақил ишларни баҳолаш	+
6	Талабалар томонидан мавзуларни ўзлаштириш вақти	Қисқарди
7	Moodle тизимида таълим олишнинг ижобий мотивациясини шаклланиши	+
(+) Moodle тизимида ишлашда кўрсаткичларнинг ўсиши		

Тошкент фармацевтика институти марказий услубий кенгаши қарори билан MoodleLMS масофавий таълим тизимини ўқув жараёнида қўлланиш учун тавсия этилди.[5, 44-81бетлар]

Ҳозирги кунда Тошкент фармацевтика институтининг барча йўналишларнинг 1-курс талабалари «Фармацевтикада ахборот технологиялари» курсига аъзо бўлиб таълим олишмоқда(1-расм). Мазкур курсда ўқув-услубий мажмуалар ва бошқа маълумотлар янгилашиб турилади, бу жуда катта ва мураккаб жараён: чунки талабаларнинг дарсга тайёрланиши учун тизимнинг барча таркибий қисмлари мунтазам тўғирланиб борилади.

Ҳар бир фан бўйича маълумотлар базасини таъминлаш ва тўлдириш фан бўйича профессор-ўқитувчиларга топширилди.

Moodle LMS тизими Тошкент фармацевтика институти, Ахборот технологиялари марказида алоҳида ажратилган серверга ўрнатилган ва <http://moodle.pharmi.uz/moodle/> веб-манзили бўйича фойдаланиш имконияти яратилган.

2015-2016 ўқув йилининг II-семестри, 2016-2017 ўқув йилининг I,II-семестрларидан <http://moodle.pharmi.uz/moodle/> тизими тажрибадан ўтказилди ва Информатика ва ахборот технологиялари фанларидан талабаларни ўқитишда қўлланилиб апробациядан ўтди.

Эксперимент натижалари шуни кўрсатдики, Moodle LMS тизимидан ўқув жараёнининг талабалар мустақил таълимини ташкил этишда фойдаланиш профессор-ўқитувчилар учун ҳам, талабалар учун ҳам қулай эканлиги аниқланди ва талабалар томонидан бошқа фанларни ҳам MoodleLMS тизимидан фойдаланиб ўқитиш таклифлари киритилди.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонуни. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1997 йил. 9-сон, 225-модда.

2. Кадрлар тайёрлаш миллий дастури. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1997 йил. 11-12-сон, 295-модда.

3. Анисимов А.М. «Работа в системе дистанционного обучения Moodle», Учебное пособие 2-е издание, исправленное и дополненное. –Харьков-ХНАГХ.:, 2009. -С. 6-34.

4. <http://rumoodler.com> – Онлайн учебник по работе с системой дистанционного обучения Moodle.

5. Байдуллаев А.С., Самигова Н.Х., Қодирова Г.А. Moodle LMS тизимида масофавий курслар яратиш. Тошкент фармацевтика институти профессор-ўқитувчиларининг мустақил таълимда Moodle тизимидан фойдаланишлари учун ўқув-услугий қўлланма. –Тошкент.:, Emerland-Group, 2017. 44-81 б.

ОҚЫҰШЫЛАР МЕНЕН ӨЗ АРА ТҮСИНИСИИП ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БИРГЕ ИСЛЕСИҰ

П.и.к. И.Алланиязов

*Эжинияз атындағы НМПИ жанындағы ХБХҚТКАИАО
«Педагогика, психология ҳам тәлим
технологиялары» кафедрасы баслығы*

Оқыўшылардың өз ара түсинисиўине басшылық көпшилик жағдайда муғаллимлер ушын үлкен қыйыншылық туўғызады. Бул процесте көплеген: шаңарақтан баслап, мектеп, орталық, формаль емес балалар бирлеспелери хэм т.б. факторлардың өз ара тәсири болады.

Оқыўшылардың өз ара түсинисиўи тәрбиялық хэм дидактикалық көз-қарастан зәрүрлик. Себеби, ол қарым-қатнас процесинде унамлы, адамгершиликли психологиялық климат жарата отырып, жумысты бирге атқарыўға инта, ықлас оятады.

Н.В. Скотнаның кәсип-өнер оқыў орынлары оқыўшыларының бир-бирин түсинисиўине арналған изертлеўи, балалардың өз ара бир-бирин тең, бир қыйлы түсинисе алыўы «мойынланғанлар» категориясының кеңейип, «қабылланбаған-лар» хэм «безгенлер» категорияларының кемеигенин көрсетти. [1, б. 18].

MAZМУНЫ

Отемуратов БП. Билимлер бостаны - баслаўыш тәлим.....	3
Әлеуов Ө. Тоғыз кумалақ - қарақалпақ халқының математикалық ойыны.....	5
Утебаев Т. Қарақалпақстанда ғәрезсизлик жыларында педагогика илиминин раўажланыўы.....	8
Юзликаев Ф.Р. Гуманистическая педагогика двадцать перового века.....	10
Рахимов Б. Узлуксиз таълим тизимида илмий-ижодий фаолиятни самарал иташкил этиш мазмуни.....	12
Собирова Д. Бошланғич таълим ўқитувчилари социал интеллектининг педагогик -психологик асослари	14
Бабаева К. Жоо-да интегративті-модульдік оқыту.....	17
Бейсембаева С.Б. Қатынастың бейвербалды компоненттері.....	20
Исмаилова Ш. Применение метода проектов в экологическом воспитани студентов.....	24
Allambergenov K., Tileumuratova G. Berdaq Ğarġabay ulınıń ómiri hám dóretiwshiligin oqıtıw metodikası.....	27
Seytmuratov Q., Sadullaeva F. O’quvchilarini estetik tarbiyalashda oilaning roli.....	31
Алланиязов И. Тәлим-тәрбияда оқыўшылар менен өз ара түсинисиўге педагогикалық басшылық.....	33
Тилегенов А., Темирбекова А. Қорақалпоғистонда педагогика фани муаммоларини тадқиқ этишда Т.Н.Қори-Ниёзий номидаги Ўзбекистон педагогика фанлари илмий тадқиқотинститутининг Қорақалпоғистон филиалининг ўрни ва аҳамияти (1967-2019 йй.).....	36
Каллибекова Г.А. К вопросу о воспитании педагогической культуры родителей.....	39
Айтымбетов М. Педагогик мониторинг - таълим сифатини юқорилатишнинг самарали механизми.....	41
Утебаев Т., Бекимбетова Г. Қарақалпақ халқының тәлим-тәрбиялық дәстүрлери.....	43
Абдухаиров Р. Ведущие факторы профессионального самовоспитания учителей трудового обучения.....	44
Ражапбаев Б., Ўразалиева Д. Ўқувчининг миллий руҳиятини шакллантиришда адабиёт фанининг аҳамияти.....	48
Каипов Н. Суўретлеў өнери тәлими мазмунында оқыў искерлигининг әҳмийети.....	50
Исмайлов А. Жасларға миллий тәрбия бериўде той мерекелердин, байрам кешелерининг педагогикалық әҳмийети.....	52
Ашиқбаева Г.Д., Искакова П.К. Модульный метод к управлению самостоятельной работой студентов.....	56
Норқулов Ш., Қамбаров Д., Тўрабаев Э. Узлуксиз таълим тизимида ўқув-тарбия ишларини самарали ташкил этиш мазмуни.....	61
Хайдаралиев Х. Ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш мазмуни.....	63
Абдумуминова О., Мамарахимов Ш. Формирование исследовательской компетентности у будущих учителей.....	66

Иномов Р., Маманазарова Х., Рахимова Д. Задачи в подготовке научно-педагогических кадров в системе высшего образования.....	67
Дехқонов Х. Развитие методологической культуры будущих учителей	69
Султанбек М.Ж. Использование организационного форм контекстного обучения в процессе профессиональной подготовки будущего учителя начальных классов...	71
Норкулов Ш, Қамбаров Д, Тўрабаев Э. Самостоятельная работа студентов в современной учебной деятельности.....	76
Жўраев Ю. Кучайтиргичлар мавзусини ўқитишни такомиллаштириш йўллари....	78
Пурханов Ю. Профессор Өсербай Әлеўов халық педагогикасы ҳаққында.....	81
Абдалиева П. Машқалалы оқытыў – заманагөй педагогикалық инновация ҳәм тәжирийбе сыпатында.....	83
Kurbanbaeva D., Davlatova O. Abu Nasr Farobiyning pedagogik g'oyalari.....	84
Kurbanbaeva D., Matmuratova G., Davletova M. Qiz bola tarbiyasida hadislarning tutgan o'rnini.....	86
Esemuratova T., Kurbanbaeva D., Radjarova Sh. Abdulla Avloniy asarlarida pedagogik qarashlar.....	88
Курбанбаева Д., Бекбагамбетова Р., Камалова Д. Шахс таълим-тарбиясида ахлоқий категориялар тушунчаси.....	89
Меңлибаева А., Нуруллаева Н. Мустақил узбекистонда таълим ва тарбия масалалари.....	93
Меңлибаева А., Генжебаева Г. Халық педагогикасында перзент тәрбиясында үрп- әдетлердің әҳмийети.....	94
Байниязова Г. Ўқувчиларда ватанпарварлик ҳис-туйғуларни шакллантиришнинг асослари.....	96
Сабирова М., Даўлетмуратова Э., Ильясова З. Замонавий бадиий-маърифий асарларда оилада фарзанд тарбияси масаласининг ақс этиши.....	98
Ильясова З. Халық айтысларының тәрбиялық әҳмийети.....	100
Бекимбетова Г. Қарақалпақ халық педагогикасында қызлар тәрбиясы.....	101
Қудайназаров А. Инновацион педагогик фаолият мазмуни ва уни лойиҳалаш, амалга оширишга бўлган талаблар.....	103
Сейтмуратов Қ., Юсупова Н. Тәлим мазмунын жетилиштириўдың гейпара мәселелер.....	105
Досходжаева А. Қорақалпоқ халқ эртақлари асосида оилада болаларни маънавий-ахлоқий тарбиялашнинг аҳамияти.....	107
Маткаримова М. Нақыл-мақалларда миллий қәдириятлардың сәўлелениўи.....	111
Tuganova I. O'quvchilar huquqiy tarbiyasida oila, maktab, mahalla hamkorligining o'rnini.....	110
Қурбаниязов М. Талабаларда педагогик билимларни шакллантиришнинг аҳамияти.....	112
Сапарова Л. Ўқитиш жараёнида педагогик технологияларнинг аҳамияти	114
Абдухаиров Р.А., Махкамова М.Р, Абдуллаева И. Педагогические культуры учителя трудового (технология) обучения.....	115
Vagbekova L., Turg'unov D. Ta'lim axborot texnologiyalarining o'rnini.....	118
Бекбосынов Д., Ражапова А. Сөйлеў нуқсанларын сапластырыўда жаңылтпашлардың әҳмийети.....	119
Рўзиева Г. Таълимда таҳсил олувчи шахсига фаолиятли ёндашув таълимни модернизациялаштиришнинг муҳим омили сифатида.....	120

Исматуллаева Х., Даминова Р. Материалшунослик фанини ўқитишда узлуксиз таълимнинг аҳамияти.....	122
Tileumuratova G. Berdaq Ğarġabay ulinín tariyxıy epikalıq shıġarmaların eń aldınġı pedagogikalıq tehnologiyalardan paydalanıw usılları	124
Моянов Ы. Жаслар тәрбиясы шайыр шығармасында.....	127
Моянов Т. Музыкалық хәм педагогикалық тәрбия бирлиги.....	128
Рахимова С. Мактабгача таълим муассасалари рахбар ходимларини малакасини оширишда касбий компетентлиликни ривожлантириш тузилмаси.....	130
Халлокова М. Нодавлат таълим муассасаларида бошланғич синф таълим жараёнини ташкил этиш ва бошқаришга замонавий ёндашувлар.....	132
Нурумбетова Н. Бердақтың «Балам» қосығында әдеп-икрамлылық тәрбиясы мәселелери.....	134
Адашева М., Дадажонов Ф. Сўзлашув маданиятини ривожлантиришда халқ оғзаки ижодининг ўрни ва аҳамияти.....	135
Байдуллаев А., Рахманова А. «Moodle lms» масофавий ўқитиш тизимидан талабалар мустақил таълимини ташкил этиш.....	138
Алланиязов И. Оқыўшылар менен өз ара түсинисип педагогикалық бирге ислесиў.....	141
Рахимов Б. Худайбердиев Г. Развитие профессиональной компетенции будущих учителей.....	144
Туროнова И., Тўрабекова А., Насриддинова Н. Бошланғич синф ўқитувчилари касбга тайёрлаш мазмуни.....	145
Норкулов Ш., Қамбаров Д., Тўрабаев Э. Самостоятельная работа студентов в современной учебной деятельности.....	146
Сейтмуратов К., Баймуханова В. История и основные понятия проблемного обучения.....	148
Тўрабеков А. Узлуксиз таълим тизимида ўқув-тарбия ишларини самарали ташкил этиш мазмуни.....	150
Турғунбоева О. Миллий кадриятларга асосланган таълим ва тарбия - мамлакат ва миллат, халқ учун таянч, пойдевордир.....	153
Кенжебаева К.В. Muomala-pedagogik maxorat shakli.....	154

**«Баслаўыш тәлимди модернизациялаў процесслери: машқалалар хәм
шешимлер» атамасындағы
Республикалық илимий-теориялық
конференция
МАТЕРИАЛЛАРЫ**

**«Бошланғич таълимни модернизациялаш жараёнлари: муаммолар ва
ечимлар» мавзусидаги
Республика миқёсида илмий-назарий
анжуман
МАТЕРИАЛЛАРИ**

МАТЕРИАЛЫ

**Республиканской научно-теоретической конференций на тему
«Процессы модернизации начального образования: проблемы и
решения».**

**Техникалық редактор:
Оператор:**

**Әжинияз атындағы НМПИ редакция-баспа бөлими
Әжинияз атындағы НМПИ баспаханасында басылған. 2019-ж.
Буйыртпа №____. Нускасы –__ дана. Форматы 60x84 Көлеми 14,8 б.т.
230105, Нөкис қаласы, Билимдилер гүзары, 20-үй. Реестр №11-3084.**